

Innspill til strategi for digital kompetanse og infrastruktur

Muntlig innspill (2 minutter taletid 04.04.2022):

Vi i foreningen Foreldre til blinde barn representerer en gruppe elever som ikke har tilgang til den digitale skolehverdagen. Ifølge gjeldende lovverk skulle alle digitale læremidler være universelt utformede innen 01.01.2021.

Som foreldre til blinde barn er vår erfaring at ingen læremidler tilfredsstillende gjeldende krav og våre barn står uten tilgang til digitale læremidler.

I Hurdalsplattformen står det at:

Fellesskolen skal gi elevene gode fagkunnskaper, ferdigheter og et bredt grunnlag for videre utdanning, arbeid og deltakelse.

Blinde og sterkt svaksynte barn har havnet i et digitalt utenforskap siden de digitale læremidlene ikke er universelt utformet og dermed ikke tilgjengelig med blindetekniske hjelpemidler. En hel generasjon blinde elever fratras retten og muligheten til utdanning og en aktiv deltakelse i arbeidslivet.

Det er Statens ansvar å sørge for at alle elever har egnede læremidler og vi har gjentatte ganger opplyst Kunnskapsdepartementet om krisen vi befinner oss i. Kunnskapsdepartementet henviser oss til klageprosesser i Diskrimineringsnemnda hvor det tar et helt år å få svar. Mens vi venter på svar, går barna våre glipp av undervisning.

Statped har fått i oppgave å veilede skoler med blinde elever, men det er ikke alle skoler som ønsker veiledning. De blinde elevene ved disse skolene får ikke en «tilrettelagt og sømløs skolegang» slik Kunnskapsdepartementet tror alle blinde barn får. Skolene må bli pålagt å lytte til Statpeds råd og veiledningen og Statped må bli mye tydeligere på hva som skal til for å lykkes. I dag er det kun flaks som avgjør om blinde elever får den tilrettelagte undervisningen de trenger.

Vi forventer at også blinde og sterkt svaksynte elever inkluderes og tas hensyn til når det nå skal utarbeides en ny strategi for digital kompetanse og infrastruktur i skolen. Det må gjøres tiltak på nasjonalt nivå som sikrer blinde elevers tilgang til egnede læremidler.

Det må også stilles krav til lærerne som underviser våre barn har formell synspedagogisk kompetanse slik at de vet hvordan de digitale blindetekniske hjelpemidlene fungerer.

Skriftlig innspill

Nødvendige tiltak:

For at de blinde og sterkt svaksynte elevene skal få et likeverdig utdannings- og opplæringstilbud må den nye strategien sørge for at:

1. Det etableres et nasjonalt kontrollorgan for etterlevelse av lovpålagte krav om uu:
 - a. Flere av innspillene på innspillsmøtet 4. april påpekte at kommune hverken har kapasitet eller kompetanse til å etterse at læremidlene tilfredsstill alle lovpålagte krav knyttet til personvern (GDPR). Det statlige organet må sertifisere alle tilgjengelig digitale læremidler, og dette kvalitetsstempelen må være et minimumskrav før læremiddelet tas i bruk som en hovedløsning i undervisningssammenheng.
2. Universell utforming av IKT-løsninger må tas på alvor:
 - a. KD/UDIR må foreta en kvalitetssjekk og kontrollere at alle læremidler inngår i den teknologiske skolesekken tilfredsstill kravene om uu. Læremidler som ikke kan dokumentere dette, må umiddelbart fjernes fra ordningen. Dette krever økt kompetanse om de lovpålagte kravene om universell utforming av IKT-løsninger hos KD/UDIR.
 - b. Det er i dag ingen læremidler som tilfredsstill kravene om universell utforming. Utviklere har hatt en lang overgangsperiode til å tilpasse seg de lovpålagte kravene, men nylige kartleggingsprosjekter avdekker en lav etterfølgelse av loven på dette punktet. Mye av grunnen til at dette kan pågå, er at det ikke får noen konsekvenser å bryte denne loven. Det kan ikke være opp til sivilsamfunnet å melde fra om brudd til Diskrimineringsnemnda, når situasjonen er at ingen følger de lovpålagte kravene.
 - c. Lovpålagt krav om universell utforming av IKT-løsninger og personvern må sidestilles. Ut fra konsekvensene som manglende uu gir for elevene som diskrimineres og havner i et utenforskap, må brudd på forskrift om uu av IKT-løsninger få tilsvarende følger som brudd på GDPR. Til nå har UDIR ved sine handlinger vist en aksept for brudd på uu av læremidler. Dette er svært graverende.
 - d. Statped, må som en del av sitt mandat, bli pålagt å melde fra om lovbrudd knyttet til manglende uu til Digitaliseringsdirektoratet som må føre tilsyn med alle meldte saker. For å håndtere et slikt mandat, må både Statped og Digitaliseringsdirektoratet styrkes både i form av midler og kompetanse.
3. Blinde og sterkt svaksynte elever har nødvendig teknisk utstyr:
 - a. Blinde og sterkt svaksynte elever har ikke rett til å få PC/MAC som et hjelpemiddel levert fra NAV. Denne elevgruppen er helt avhengig av PC/MAC for å kunne gjøre skolearbeid. Derfor må PC/MAC må regnes som et nødvendig hjelpemiddel for blinde og sterkt svaksynte elever og dekkes av NAV på like linje som andre blindetekniske hjelpemidler.
 - b. Typiske skoledatamaskiner er ikke kompatible med programvarene blinde og sterkt svaksynte elever er avhengige da skjermleseren som gjør innholdet på skjermen tilgjengelig krever en høy ytelse. Kravet til de nødvendige tekniske spesifikasjonene som skal til for at programvarene blinde og sterkt svaksynte

elever benyttes må spesifiseres av NAV som formidler denne programvaren. Blinde og sterkt svaksynte må sikres tilfredsstillende kvalitet på det tekniske utstyret slik at tapt undervisning grunnet teknisk svikt ikke er en del av hverdagen.

4. Alle i laget rundt barnet har nødvendig kompetanse:
 - a. Laget rundt barnet består av Statped, PP-tjenesten, skolens ledelse og pedagoger. Samarbeidet med de foresatte er avgjørende, og de foresatte bør derfor inkluderes i laget rundt barnet og være en likestilt part i samarbeidsavtalen som i dag kun inngås mellom kommunen og Statped.
 - b. Statped må gi tydeligere veiledning med tanke på valg av egnede læremidler for blinde og sterkt svaksynte elever. Statped må standardisere sin praksis på tvers av alle regioner og rådgivere. For å kunne utføre denne nødvendige veiledningen må Statped opparbeide seg kompetanse på uu.
 - c. I dag lykkes Statped på de skolene hvor skolens ledelse setter av nok ressurser - det er altså i stor grad opp til skolens rektor om pedagogene ved skolen for tilgang til tilstrekkelig tid til å tilrettelegge, samarbeide og opparbeide seg nødvendig kunnskap. Det må innføres et obligatorisk kurs for skolens ledelse i synspedagogikk og bruken av blindetekniske hjelpemidler for å få en forståelse av tilretteleggingsbehovet til blinde og sterkt svaksynte elever. Dette vil sikre at rammene som fastsettes av rektor samsvarer med elevens behov for tilrettelegging og tilpasset undervisning.
 - d. For å kunne utarbeide en sakkyndig vurdering må PP-tjenesten i den aktuelle kommunen ha formell synspedagogisk kompetanse. Dersom PP-tjenesten ikke har denne kompetansen, må de rådføre seg med Statped og følge deres anbefalinger. Det kreves et høyt digitalt ferdighetsnivå hos pedagogene som skal undervise blinde og sterkt svaksynte barn og det er nødvendig at dette presiseres i den sakkyndige vurderingen.
 - e. Det må stilles krav til formell kompetanse innen synspedagogikk og i bruken av blindetekniske hjelpemidler hos pedagoger som underviser blinde og sterkt svaksynte barn. Uten at pedagogene har denne nødvendige kunnskapen blir ikke de hjelpemidlene benyttet i opplæringen på en hensiktsmessig måte.
 - f. Foresatte må få et tilstrekkelig tilbud om opplæring i bruk av blindetekniske hjelpemidler. Det må sikres at foresatte får jevnlig kurs i løpet av barnas utdanningsløp slik at de får mulighet til å følge opp og bistå sine barn i skolearbeidet. Dette er vesentlig for å kunne oppnå et godt skole-hjem samarbeid, og for at foreldre skal kunne påvirke elevens tilbud om spesialundervisning der det viser seg å være nødvendig.
 - g. For at skolens ledelse, pedagogisk personale, PP-tjenesten og foresatte skal kunne tilegne seg nødvendig kunnskap, må det etableres kunnskapsmiljøer (f.eks. i regi av Statped eller NTNU som i dag tilbyr etterutdanning i synspedagogikk) som til enhver tid har relevant og oppdatert kunnskap. Statpeds avvikling av klassesertrinskurs for blinde og sterkt svaksynte elever er et skritt i feil retning med tanke på å tilgjengeliggjøre denne kunnskapen.

Vennlig hilsen

Foreningen for blinde barn v/ Mette S. Bævre og Siri Smedsrud